RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 152/83 *

I — Het juridisch kader en de feiten van het hoofdgeding

A — *Het juridisch kader*

1. Op 17 december 1953 is de „modelovereenkomst tussen bureaus" ondertekend, een privaatrechtelijke overeenkomst op het gebied van de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid, veroorzaakt door aan het verkeer deelnemende motorvoertuigen, waarbij een door de verzekeraars uitgewerkt, vooral pragmatisch systeem is ingevoerd, ook bekend als „groene-kaartsysteem". Deze vorm van samenwerking houdt in, dat elk nationaal bureau, waarbij alle, althans de meeste verzekeringsmaatschappijen zijn aangesloten, zich ertoe verbindt om in zijn eigen land de schade af te wikkelen die is veroorzaakt door in andere Lid-Staten ingeschreven voertuigen, welks bestuurder in het bezit is van een groene kaart. Voorts verbindt elk nationaal bureau zich de buitenlandse bureaus te vergoeden die de schade hebben afgewikkeld die door in zijn eigen land verzekerde voertuigen is veroorzaakt. De werking van het systeem berustte volledig op de feitelijke aanwezigheid van de groene kaart, die aan de grens werd gecontroleerd. Een gedetailleerd overzicht van de betrokken regeling is te vinden in het feitelijk gedeelte van 's Hofs arrest van 9 juni 1977 (zaak 90/76, Van Ameyde, Jurispr. 1977, blz. 1091).

2. Artikel 13 van bedoelde overeenkomst luidt als volgt:

„... elk geschil tussen de bureaus betreffende de werking en de gevolgen van onderhavige overeenkomst wordt aan scheidsmannen voorgelegd, volgens een door de raad van de bureaus geregelde procedure.

De arbitrale beslissing is definitief en bindt de bureaus.

Iedere beslissing van de scheidsmannen over een hun voorgelegd probleem wordt aan alle bureaus meegedeeld."

3. Richtlijn 72/166 van de Raad van 24 april 1972 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe deelneming aan het verkeer van motorvoertuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid (PB 1972, L 103, blz. 1) heeft ten doel, het reizigersverkeer tussen de Lid-Staten te vergemakkelijken. Zij voert een systeem in, waarvan de — in de laatste drie overwegingen van de considerans beschreven — wezenlijke kenmerken kunnen worden samengevat als volgt:

a) in elke nationale wetgeving van de Lid-Staten wordt een verplichte verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen voorzien, hetgeen dus

b) veronderstelt, dat elk communautair motorrijtuig dat op het grondgebied van de Gemeenschap aan het verkeer deelneemt, verzekerd is;

c) de controle van de groene kaart wordt opgeheven voor voertuigen die gewoonlijk in een Lid-Staat zijn gestald en die binnenkomen op het grondgebied van een andere Lid-Staat;

d) dit systeem kon enkel werken op basis van een overeenkomst tussen de zes nationale bureaus van verzekeraars, volgens welke elk nationaal bureau, overeenkom-

* Procestaal: Frans.

stig de nationale wetgeving, de vergoeding waarborgt van schade waarvoor recht op vergoeding bestaat en die op zijn grondgebied is veroorzaakt door een van deze — al dan niet verzekerde — voertuigen; elk nationaal bureau heeft een regresvordering tegen de aansprakelijke of zijn verzekeraar.

4. Met betrekking tot dit laatste vereiste bepaalt artikel 2, lid 2, van bedoelde richtlijn:

„Het bepaalde in deze richtlijn, uitgezonderd de artikelen 3 en 4, wordt ten aanzien van voertuigen die gewoonlijk op het grondgebied van een der Lid-Staten zijn gestald, van kracht:

— nadat tussen de zes nationale bureaus van verzekeraars een overeenkomst tot stand is gekomen, waarbij elk nationaal bureau de afwikkeling van ongevallen waarborgt die zich op zijn grondgebied hebben voorgedaan en zijn veroorzaakt door deelneming aan het verkeer van al dan niet verzekerde voertuigen die gewoonlijk op het grondgebied van een andere Lid-Staat zijn gestald, overeenkomstig de eigen nationale wetgeving betreffende de verplichte verzekering;

— met ingang van de datum die de Commissie vaststelt nadat zij in nauwe samenwerking met de Lid-Staten zal hebben vastgesteld dat bovengenoemde overeenkomst tot stand is gekomen;

— voor de duur van deze overeenkomst."

5. Na de eerste uitbreiding van de Gemeenschap is bovenvermelde richtlijn op 19 december 1972 gewijzigd bij richtlijn 72/430 van de Raad (PB 1972, L 291, blz. 162), doch uitsluitend wat het aantal Lid-Staten betreft tot wie zij was gericht.

6. Naar aanleiding van de eerste richtlijn hebben de Lid-Staten van de Gemeenschap samen met Zwitserland en Liechtenstein op 16 oktober 1972 een overeenkomst gesloten welke die van 1953 aanvulde en, die in werking zou treden „op de in artikel 2, lid 2, tweede streepje, van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen bedoelde datum...", dat wil zeggen op de door de Commissie vastgestelde datum. In artikel 1, sub c, van de overeenkomst is vermeld, dat partijen zich op de richtlijn baseren. Artikel 2 betreft het begrip „gewoonlijk gestald" en geeft daarvan de definitie.

7. In sub d van dit artikel is voorzien:

„ieder geschil tussen de bureaus over de uitlegging van het begrip ‚gewoonlijk gestald', voor zover niet reeds hiervoor gedefinieerd, zal aan een college van drie arbiters worden voorgelegd...",

en in sub e wordt bepaald:

„de aldus aangegeven arbiters beslissen bij meerderheid van stemmen, in laatste instantie en zonder mogelijkheid van beroep".

8. Voorts bepaalt artikel 3:

„Onderhavige overeenkomst wijzigt pro tanto de akkoorden vervat in de modelovereenkomst tussen de nationale bureaus..."

9. Krachtens artikel 2, lid 2, tweede streepje, van verordening nr. 72/166 bracht de Commissie, die vaststelde dat de op 16 oktober 1972 tussen de nationale bureaus gesloten overeenkomst voldeed aan de vereisten van het eerste streepje van dit lid, op 15 mei 1973 aanbeveling 73/185 uit (PB 1973, L 194, blz. 13), waarin zij de datum, met ingang waarvan de oorspronkelijke Lid-Staten dienden af te zien van controle op de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid voor voertuigen die ge-

woonlijk zijn gestald op het grondgebied in Europa van een andere Lid-Staat, vaststelde op 1 juli 1973.

10. Na de eerste uitbreiding van de Gemeenschap stelde de Commissie bij beschikking 74/166 van 6 februari 1974 (PB 1974, L 87, blz. 13) de datum voor de opheffing van de controle op de verzekering vast op 15 mei 1974. Deze beschikking is op dezelfde wijze geformuleerd als bovengenoemde aanbeveling.

11. Telkens wanneer derde landen en landen van het Oostblok door middel van nieuwe aanvullende overeenkomsten tussen nationale bureaus tot dit systeem toetraden, heeft de Commissie op dezelfde wettelijke basis en in dezelfde bewoordingen als in haar eerste aanbeveling beschikkingen gegeven, waarin zij telkens de datum vaststelde met ingang waarvan de Lid-Staten dienden af te zien van controle op de verzekering van voertuigen die gewoonlijk op het grondgebied van het betrokken land waren gestald. De aanvullende overeenkomst van 12 december 1973 is gehecht aan beschikking 74/167 van de Commissie van 6 februari 1974 (PB 1974, L 87, blz. 14).

B — *De feiten van het hoofdgeding en de prejudiciële vraag*

12. Op 22 augustus 1973 raakte M. Demouche, Frans onderdaan, te Neuf-Brisach (Frankrijk) gewond ten gevolge van een aanrijding door een in de Bondsrepubliek Duitsland geregistreerd voertuig, dat verzekerd was bij de verzekeringsmaatschappij „Allianz" (München); de bestuurder ervan was niet in het bezit van een rijbewijs. Bij vonnis van 25 januari 1978 veroordeelde de correctionele kamer van het tribunal de grande instance te Colmar de — inmiddels overleden — bestuurder tot betaling aan Demouche van 34 175,79 FF, vermeerderd met de wettelijke rente, als vergoeding voor het lichamelijk letsel dat het slachtoffer had geleden. Het tribunal verleende het vonnis gezag van gewijsde jegens het Fonds de Garantie Automobile (hierna: het Waarborgfonds), een instelling die de aan slachtoffers van auto-ongevallen verschuldigde vergoeding voor haar rekening neemt, wanneer het centrale bureau deze niet hoeft te vergoeden.

13. Daar het Waarborgfonds weigerde Demouche de vergoeding te betalen, vorderde laatstgenoemde in rechte betaling van het verschuldigde bedrag. Omdat het Waarborgfonds een beroep deed op artikel R 420-1 van de Franse Code des Assurances, verzocht het tribunal de grande instance Demouche bij vonnis van 19 mei 1982 het Bureau central français in de procedure te betrekken.

14. Bij akte van 25 mei 1982 riep Demouche het Bureau central français in het geding, dat op zijn beurt de verzekeringsmaatschappij „Allianz" en het Duitse bureau „HUK-Verband" in vrijwaring opriep.

15. Bij vonnis van 6 juli 1983 veroordeelde het tribunal de grande instance te Colmar op grond van haar uitlegging van bovenbedoelde richtlijn 72/166 het Bureau central français tot betaling van een vergoeding.

16. Het Duitse nationale bureau „HUK-Verband" stelde dat het tribunal de grande instance te Colmar niet bevoegd was, en wel op grond van de compromissoire clausule van artikel 13 van de „modelovereenkomst tussen bureaus" van 17 december 1953, volgens welke „elk geschil tussen de bureaus over de uitlegging en de gevolgen van onderhavige overeenkomst aan arbiters wordt voorgelegd..." Het Bureau central français betoogde, dat deze clausule gewijzigd was door de „aanvullende overeenkomst tussen bureaus" van 16 oktober 1972 [artikel 2, sub c], ten gevolge waarvan de toepassing

van de compromissoire clausule beperkt was tot geschillen over de uitlegging van het begrip „gewoonlijk gestald".

17. Kennelijk van oordeel dat in casu handelingen dienden te worden uitgelegd die gelijk te stellen zijn met „door de instellingen van de Gemeenschap verrichte handelingen" in de zin van artikel 177 EEG-Verdrag, heeft het tribunal de grande instance te Colmar de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de vraag

„Heeft de aanvullende overeenkomst van 16 oktober 1972 de werkingssfeer van de compromissoire clausule, die in de overeenkomst van 17 december 1953 in algemene termen was geformuleerd, beperkt tot het geval waarin tussen de bureaus verschil van mening bestaat over de uitlegging van het begrip ‚gewoonlijk gestald' ?"

18. De verwijzingsbeschikking is op 26 juli 1983 ter griffie van het Hof ingeschreven.

19. Op 16 september 1983 heeft het Bureau central français tegen bovenbedoeld vonnis beroep ingesteld. Aangezien in Frankrijk het instellen van beroep schorsende werking heeft, heeft het Hof bij beschikking van 9 november 1983 de schorsing van de prejudiciële procedure gelast. Na de beschikking houdende afstand van beroep, die het tribunal de grande instance op 14 januari 1987 heeft gegeven, heeft het Hof bij beschikking van 25 februari 1987 de hervatting van de prejudiciële procedure gelast.

II — De schriftelijke procedure

1. Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend: op 3 oktober 1983, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door J. Delmoly, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde; op 17 oktober 1983, door het HUK-Verband, vertegenwoordigd door C. Hootz, advocaat te Stuttgart; op 19 oktober 1983, door het Bureau central français, vertegenwoordigd door L. Funck-Brentano, advocaat te Parijs; op 20 oktober 1983, door de Britse regering, vertegenwoordigd door C. P. J. Muttukumaru, Treasury Solicitors Department, als gemachtigde; en op 26 oktober 1983 door de Deense regering, vertegenwoordigd door L. Mikaelsen, juridisch adviseur bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, als gemachtigde.

2. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

a) *De bevoegdheid van het Hof*

3. Het *Bureau central français* merkt in wezen op, dat de „modelovereenkomst tussen bureaus" van 1953 en de aanvullende overeenkomst van 1972 privaatrechtelijke overeenkomsten zijn, omdat zij tussen privaatrechtelijke organisaties zijn gesloten. Zij zijn derhalve geen door de instellingen van de Gemeenschap verrichte handelingen in de zin van artikel 189 EEG-Verdrag. Met uitzondering van de internationale overeenkomsten kunnen alleen de in dat artikel opgesomde handelingen door het Hof worden uitgelegd.

4. Het Bureau central français voert aan, dat de aanvullende overeenkomst van 1972 weliswaar op aandringen van de Commissie — conform artikel 2, lid 2, van richtlijn 72/166 — tot stand is gekomen en dat

de aanvullende overeenkomst van 12 december 1973 als bijlage bij beschikking 74/167 van de Commissie is gepubliceerd, doch dat de in de overeenkomst van 1953 neergelegde voorwaarden waaronder aan richtlijn 72/166 uitvoering werd gegeven, van bijzondere aard waren, daar deze uitvoering in handen was van privaatrechtelijke organisaties en niet van autoriteiten van de Lid-Staten. Deze uitzonderlijke procedure kan de overeenkomst dus niet het karakter verlenen van een door de instellingen van de Gemeenschap verrichte handeling, hetgeen vereist is voor de bevoegdheid van het Hof.

5. Het *Duitse centrale bureau „HUK-Verband"* erkent, dat de „modelovereenkomst tussen bureaus" van 1953 in haar oorspronkelijke vorm een privaatrechtelijke overeenkomst tussen nationale verenigingen van verzekeraars was. In richtlijn 72/166 heeft zij van dit systeem evenwel een instrument gemaakt om de wetgeving van de Lid-Staten te harmoniseren, zodat het een systeem van de Gemeenschap was geworden. De inwerkingtreding van de richtlijn, die ten doel heeft het reizigersverkeer tussen de Lid-Staten te vergemakkelijken door de controle op de „groene kaart" bij grensoverschrijding op te heffen, was afhankelijk van de totstandkoming van een aanvullende overeenkomst in het kader van de „modelovereenkomst tussen bureaus" en de bepalingen ervan gelden, met uitzondering van de artikelen 3 en 4, slechts voor de duur van die aanvullende overeenkomst.

6. In haar aanbeveling 73/185 heeft de Commissie vastgesteld, dat bedoelde overeenkomst in overeenstemming was met de beginselen van de richtlijn. Ook in de beschikkingen 74/166, 74/167 en 75/23 van de Commissie betreffende de aanvullende overeenkomsten van latere datum is bedoelde overeenstemming vastgesteld. Bovendien is de tekst van de aanvullende overeenkomst van 12 december 1973 als bijlage bij beschikking 74/167 van 6 februari 1974 in het Publikatieblad bekendgemaakt.

7. Bedoelde overeenkomsten berusten op richtlijn 72/166 van de Raad en op de ter zake door de Commissie vastgestelde beschikkingen. Aangezien zonder deze overeenkomsten het doel van richtlijn 72/166 niet realiseerbaar was, zijn zij niet alleen juridisch erkend en aangevuld door de Gemeenschap, zoals blijkt uit het arrest van 9 juni 1977 (zaak 90/76, reeds aangehaald, r. o. 18), maar vormen zij — volgens de conclusie van de advocaat-generaal in zelfde zaak — een onderdeel van de communautaire regeling en behoren zij bijgevolg tot het gemeenschapsrecht in brede zin. Om die reden is het Hof dan ook geroepen, deze uit te leggen.

8. De *Britse regering* betoogt, dat de bepalingen van richtlijn 72/166 van de Raad de nationale verzekeringsbureaus geen verplichtingen oplegt. De verplichtingen van die bureaus zijn vastgesteld in de aanvullende overeenkomsten. Ook de derde landen die tot het stelsel toetreden, nemen hun verplichtingen op zich door toe te treden tot de aanvullende overeenkomst, die geen handeling van een instelling van de Gemeenschap is, doch een multilaterale privaatrechtelijke overeenkomst. De uitlegging van die overeenkomsten valt derhalve buiten de werkingssfeer van artikel 177 EEG-Verdrag. Mitsdien geeft de Britse regering in overweging, dat het Hof zich onbevoegd verklaart uitspraak te doen over de voorgelegde vraag.

9. Naar de mening van de Britse regering wordt haar stelling bekrachtigd door het feit, dat de Raad van bureaus tijdens zijn algemene zitting van 17 oktober 1974 een resolutie heeft aangenomen die in de officiële notulen van de vegadering is opgenomen en betrekking heeft op artikel 2, sub e, van de aanvullende overeenkomst van 12 december 1973. Het uittreksel uit de notulen luidt als volgt:

„Artikel 2, sub e — Arbitrageregeling. De Subcommissie nam akte, dat de in de aan

vullende overeenkomst voorziene arbitrageregeling uitsluitend betrekking heeft op de woorden ‚gewoonlijk gestald' en beval bijgevolg aan dat, ingeval van een geschil tussen bureaus, ongeacht het voorwerp ervan, gebruik wordt gemaakt van de in de modelovereenkomst voorziene arbitrageregeling.

Deze aanbeveling is goedgekeurd".

De aanvullende overeenkomsten dienen door de bureaus die ze hebben ondertekend dan ook in die context te worden uitgelegd en toegepast.

10. Volgens de *Deense regering* heeft het feit, dat zowel in de Richtlijn van de Raad als in de beschikkingen van de Commissie het bestaan van tussen nationale bureaus gesloten overeenkomsten wordt vooronderstelt en dat daarin uitdrukkelijk naar deze overeenkomsten wordt verwezen, niet tot gevolg, dat deze overeenkomsten het rechtskarakter van handeling van de instellingen verkrijgen. De vaststelling van hogerbedoelde gemeenschapshandelingen is niet gelijk te stellen met een „ratificatie" of „incorporatie" van de overeenkomsten tussen bureaus, waardoor deze laatste als zodanig communautaire rechtsinstrumenten zouden worden. In deze communautaire handelingen wordt het bestaan van de overeenkomsten beschouwd als een feit, op basis waarvan zij een bepaalde regeling invoeren. Ingeval van opzegging van de overeenkomst door partijen, kan de richtlijn niet werken, en vervalt automatisch de verplichting voor de Lid-Staten om geen controles aan de grenzen uit te voeren. De tussen nationale bureaus gesloten overeenkomsten zijn derhalve zuiver privaatrechtelijke overeenkomsten (zie ter zake de conclusie van advocaat-generaal M. Reischl in zaak 90/76, Jurispr. 1977, inz. blz. 1091, 1130).

11. Volgens de Deense regering heeft het Hof in zaak 90/76 de overeenkomst van 1953 niet uitgelegd als een gemeenschapshandeling, doch heeft het deze willen bezien in het licht van de artikelen 85 en 86 EEG-Verdrag. De bewoordingen van de achttiende rechtsoverweging van dit arrest, namelijk dat het groene-kaartsysteem „gemeenschapsrechtelijk is erkend en uitgewerkt", vormen een perfecte weergave van het juridisch standpunt van de Deense regering, die het Hof dan ook in overweging geeft, de gestelde vraag niet te beantwoorden.

12. Naar de mening van de *Commissie* zijn de overeenkomsten waarvan de uitlegging wordt gevraagd, privaatrechtelijke overeenkomsten die niet als gemeenschapsrechtelijke handelingen zijn te beschouwen. Zij zijn geen „door de instellingen van de Gemeenschap verrichte handelingen" (artikel 177, sub b), en evenmin „statuten van bij besluit van de Raad ingestelde organen" [artikel 177, sub c]. De Commissie herhaalt de beschikking van het Hof van 12 maart 1980 (zaak 68/80, Jurispr. 1980, blz. 771): „blijkens de motivering en de tekst van de verwijzingsbeschikking houdt de gestelde vraag naar haar strekking in geen enkel opzicht verband met de uitlegging van het EEG-Verdrag of met de geldigheid of uitlegging van een door een instelling van de Gemeenschap verrichte handeling".

13. Voor de bevoegdheid van het Hof refereert de Commissie zich aan het oordeel van het Hof.

b) *Ten gronde*

14. Voor het geval het Hof zich bevoegd mocht verklaren, betoogt het *Bureau central français*, dat de prejudiciële vraag het probleem van de omvang van de compromissoire clausules in de modelovereenkomst van 1953 en in de aanvullende overeenkomst van 1972 aan de orde stelt, in het licht van de uit richtlijn 72/166 voortvloeiende regeling van de wettelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen.

15. Aangezien de harmonisatie, noch de omvang van de aan de slachtoffers geboden waarborgen van de bureaus afhangt (artikel 3, lid 1, van richtlijn 72/166), is de rol van deze laatste beperkt tot het probleem van de vergoeding van door voertuigen veroorzaakte schade. De bureaus kunnen derhalve niet bij wijze van arbitrage omtrent de omvang van de waarborg beslissen, zoals deze — zij het onvolmaakt — is vastgesteld in de richtlijn die zelf niet voor privaatrechtelijke arbitrage vatbaar is.

16. De compromissoire clausules in de aanvullende overeenkomsten en in de overeenkomst van 1953 vinden slechts toepassing, indien het aan het college van scheidsmannen voorgelegde probleem niet betrekking heeft op de bepaling van de omvang van de verzekeringsplicht, aangezien ter zake de nationale rechterlijke instanties bevoegd zijn, die zich — krachtens artikel 177 — tot het Hof kunnen, en zelfs moeten, wenden.

17. Bij de bepaling van de omvang van de verzekeringsplicht rijst enerzijds het — in casu door de verwijzende rechter opgeloste — probleem van de tegenstelbaarheid van uitsluitingen van de waarborg, en anderzijds de vraag — waarover de verwijzende rechter, gelet op de compromissoire clausule, geen uitspraak heeft gedaan — wie uiteindelijk de schade dient te vergoeden. Dit laatste probleem staat in nauw verband met dat van de bepaling van de verzekeringsplicht en met het door de richtlijn beoogde mechanisme; het valt dan ook buiten de werkingssfeer van de compromissoire clausule.

18. Aangezien de nationale bureaus verenigingen zonder maatschappelijk kapitaal zijn, die als mandatarissen optreden, zijn het de mandanten — het bureau van het land van herkomst of de verzekeringsmaatschappij — die uiteindelijk moeten betalen. De verantwoordelijkheid voor het ongeval kan derhalve niet via arbitrage worden geregeld, want de beslissing over de verantwoordelijkheid onderstelt, dat is bepaald, welke de „toepasselijke wetgeving" is en welke omvang de waarborg heeft. Bijgevolg zijn alleen de nationale rechtbanken op grond van de nationale wetgeving en in voorkomend geval het Hof krachtens artikel 177 bevoegd om te beslissen wie uiteindelijk de schadevergoeding moet betalen.

19. Indien de compromissoire clausule van de overeenkomst van 1953 toepassing zou vinden bij geschillen over de omvang van de door de bureaus verschuldigde en door de richtlijn geregelde waarborg, bestaat het risico dat de scheidsrechterlijke beslissingen — bij gebreke van toetsing door het Hof — tot een ander dekkingsysteem leiden dat verschilt van het door de richtlijn beoogde, ja zelfs daarmee in strijd is.

20. Het probleem dat in feite aan het Hof is voorgelegd, is derhalve dat van de werkingssfeer van de compromissoire clausules. Het Bureau central français geeft derhalve in overweging, de vraag anders te formuleren en te antwoorden, dat de tenuitvoerlegging van richtlijn 72/166 en van de ter uitvoering daarvan vastgelegde aanvullende overeenkomst van 1972 tot gevolg hebben, dat de draagwijdte van de algemene compromissoire clausule van de overeenkomst van 1953 beperkt is tot de gevallen waar het geschil tussen de bureaus niet de verzekeringswaarborg of de uitzonderingen op die waarborg betreft, noch de uitlegging en de toepassingsvoorwaarden van de richtlijn.

21. Het „*HUK-Verband*" betoogt dat, gelet op de nauwe band tussen richtlijn 72/166 en de aanvullende overeenkomst en de overeenkomst tussen bureaus, deze laatste op uniforme wijze moet worden uitgelegd, hetgeen alleen kan worden gewaarborgd door colleges van scheidsmannen die met die pro-

blemen vertrouwd zijn. Het is nooit de bedoeling geweest, de procedure van artikel 13 van de modelovereenkomst op te geven, en de latere aanvullende overeenkomsten hebben nooit ten doel gehad, de werkingssfeer van de oorspronkelijk compromissoire clausule te beperken. De compromissoire clausule in de aanvullende overeenkomst houdt geen beperking in van de clausule in de overeenkomst van 1953, aangezien zij uitsluitend betrekking heeft op het begrip „gewoonlijk gestald". Zij vult de overeenkomst van 1953 dus slechts aan.

22. Uit artikel 3 van de aanvullende overeenkomst blijkt, dat de modelovereenkomst tussen bureaus louter „pro tanto" is gewijzigd, terwijl zij voor het overige ongewijzigd diende te blijven. Dit wordt bevestigd door de houding van de vertegenwoordigers van alle nationale bureaus, die duidelijk in de betrokken processen-verbaal tot uiting komt.

C. Kakouris
rechter-rapporteur